

سازمان پژوهش‌های آموزشی

صحیفه ی سجادیه

ویژه ی دانش آموزان کم توان ذهنی

(پایه دوازدهم)

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۲ - ۱۴۰۳

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
سخنی با دانش آموزان عزیز.....	۲
زندگی نامه ی امام چهارم ، امام زین العابدین (ع).....	۳
ویژگی اخلاقی امام زین العابدین (ع) ، خدمت به مسافران	۵
صحیفه ی سجّادیه	۷
دعا در مورد اخلاق و رفتار پسندیده	۸
دعا در حق پدر و مادر	۱۰
دعا در طلب خیر از خداوند	۱۲
دعای امام سجّاد (ع) در روز عید فطر و روز جمعه	۱۳
دعای امام سجّاد (ع) برای از بین رفتن غم و اندوه	۱۶
دعا برای دفع بلاهای بزرگ	۱۸
منابع	۲۰

سخنی با دانش آموزان عزیز :

خدای مهربان کتاب آسمانی قرآن کریم را برای ما فرستاده است تا ما با دستورات دین اسلام آشنا شویم و به آن ها عمل کنیم .

ما مسلمانان عالوه بر قرآن کریم، کتاب با ارزش نهج البلاغه را هم داریم که سخنان زیبای امام علی (ع) در آن جمع آوری شده است .

هم چنین کتاب نورانی دیگری هم داریم که "صحیفه ی سجّادیه" نام دارد. در کتاب صحیفه ی سجّادیه دعاهای امام سجّاد (ع) جمع آوری شده است. امام سجّاد (ع) وقتی با خدای بزرگ راز و نیاز می کردند در دعاهای خود سخنان محبّت آمیزی می گفتند که وقتی آن دعاها را می خوانیم هم باعث آرامش ما می شوند و هم به ما پیام اخلاقی می دهد.

ما خدارا شکر می کنیم که به ماتوانایی داد تا خواندن و نوشتن را یاد بگیریم و بتوانیم این کتاب های با ارزش را بخوانیم و به آن ها عمل کنیم .

در ادامه شما با برخی از این دعاها آشنا می شوید .

امیدواریم با خواندن این دعاها سعی کنیم به سفارش های امام سجّاد (ع) به خوبی عمل کنیم.

آشنایی با امام چهارم ، امام زین العابدین (ع) :

خدای بخشنده و مهربان که ما انسان ها را آفریده است و نعمت های فراوان به ما داده است، برای راهنمایی ما ، پیامبران را فرستاده است.

همه ی پیامبران خدا تلاش می کردند تا مردم را راهنمایی کنند و راه درست زندگی کردن را به آن ها یاد بدهند. ما مسلمانان خدا را شکر می کنیم که حضرت محمد (ص) را به ما داده است تا ما را با دین اسلام و کتاب قرآن آشنا کند و دستورات دین را به ما یاد بدهد.

بعد از پیامبر (ص) ، امامان معصوم (ع) به عنوان جانشین پیامبر، رهبری جامعه ی اسلامی را بر عهده گرفتند تا مسلمانان را راهنمایی کنند .

همه ی امامان معصوم (ع) دارای ویژگی های اخلاقی و رفتاری پسندیده بودند و می توانند برای

مسلمانان الگوی خوبی باشند. ما در این بخش با امام چهارم بیش تر آشنا می شویم :

امام چهارم ما شیعیان، حضرت زین العابدین (ع) است. ایشان فرزند امام حسین (ع) است. امام سجّاد

(ع) در سال ۳۸ هجری در پنجم ماه مبارک شعبان در شهر مدینه به دنیا آمد .

به حضرت زین العابدین (ع) ، سجّاد هم می گویند .

آیا می دانید سجّاد یعنی چه؟ سجّاد یعنی کسی که زیاد سجده می کند.

چون امام چهارم هنگام راز و نیاز با خدا، سجده های طولانی داشتند، به ایشان لقب "سجّاد" دادند.

آیا می دانید زین العابدین یعنی چه ؟ چون امام چهارم ما مسلمانان زیاد عبادت می کردند به ایشان
"زین العابدین" هم می گفتند .

وقتی امام حسین (ع) در روز عاشورا در کربلا شهید شدند، امام سجّاد (ع) به امامت رسیدند. امام
بعد از عاشورا به همراه کاروان اسیران روزهای سختی را تحمل کرد. دشمنان اسلام امام مهربان ما را
خیلی اذیت کردند ولی امام سجّاد (ع) با صبر و تحمل در مقابل دشمنان ایستاد و از هر فرصتی برای
آگاهی دادن به مردم استفاده کرد. وقتی دشمنان اسلام نگذاشتند که امام سجّاد (ع) برای مردم
سخنرانی کند ، امام با تشکیل جلسات دعا و مناجات و... سعی کردند تا دستورهای دینی، اخلاقی و
تربیتی را به مردم یاد بدهند .

امام سجّاد (ع) حدود ۳۵ سال امامت کردند و توسط فردی به نام هشام بن عبدالملک با زهر مسموم
شده و به شهادت رسیدند . پیکر پاکشان در قبرستان بقیع به خاک سپرده شد.

امام محمد باقر (ع) فرمودند :

پدرم (امام سجّاد) هیچ یک از نعمت های الهی را یاد نمی کرد، مگر این که سر به سجده می
گذاشت. (منظور این است که امام سجّاد (ع) برای شکر نعمت های خدا ، زیاد سجده می کرد.)

نگاهی کوتاه به زندگی نامه امام سجّاد(ع):

لقب : سجّاد- زین العابدین

نام پدر: امام حسین (ع)

تاریخ ولادت: پنجم شعبان سال ۳۸ هجری

محل ولادت: مدینه

مدت امامت: حدود ۳۵ سال

نحوه شهادت: مسموم شدن با زهر توسط فرد ظالمی به نام هشام بن عبد الملک

محل دفن: قبرستان بقیع

ویژگی اخلاقی امام زین العابدین (ع)

خدمت به مسافران :

امام سجّاد (ع) در مسافرت ها، سعی می کرد با کاروانی به سفر برود که او را نشناسند. ایشان

دوست داشتند که همیشه در سفرهایش به همسفران خود خدمت رسانی کند. یک بار که امام سجّاد

(ع) با چند نفر به مسافرت رفته بود در بین راه مردی آن حضرت را دید و امام سجّاد (ع) را

شناخت و به بقیّه ی مسافران گفت : "این مرد فرزند امام حسین (ع) است".

وقتی مسافران فهمیدند که او امام سجّاد (ع) است، از جای خود بلند شدند و به امام احترام گذاشتند و از امام پرسیدند چرا خودتان را به ما معرفی نکردید؟

امام سجّاد (ع) فرمودند: "وقتی که من با افراد آشنا مسافرت می کنم، آنها به خاطر پیامبر (ص) زیاده از حد به من خدمت و مهربانی می کنند . به همین دلیل به صورت ناشناس با شما سفر کردم تا شما هم بیش از حد به من احترام نگذارید و اذیت نشوید، من ترجیح می دهم ناشناس سفر کنم تا مسافران اذیت نشوند ."

آری امام سجّاد (ع) برای خشنودی خدا، همیشه دوست داشت که به طور ناشناس سفر کند و در طول سفر به مسافران کمک کند.

پیامبر ما حضرت محمّد (ص) در مورد کمک به مسافر می فرماید :

" هر کس به یک مؤمن مسافر کمک کند و خدمتی به او برساند ، خداوند ۷۳ بلا و ناراحتی او را برطرف می کند."

صحیفه ی سجّادیه :

یکی از ویژگیهای امام سجّاد (ع) این بود که خیلی باخدای مهربان راز و نیاز می کردند و دعا می خواندند . وقتی دشمنان اسلام نمی گذاشتند که امام سجّاد بر بالای منبر برود و مردم را راهنمایی کند امام سجّاد (ع) با دعا و نیایش خود، پیام های اخلاقی را به مردم می گفتند و به آنها درس زندگی می دادند . بعضی از دعا های امام سجّاد (ع) در کتابی به نام "صحیفه ی سجّادیه" جمع آوری شده است. صحیفه ی سجّادیه کتاب با ارزشی است که درد دل های امام سجّاد (ع) با خدای مهربان در آن آمده است. امام سجّاد (ع) در این دعا ها سخنان مفید و آموزنده ای فرموده اند . کتاب صحیفه ی سجّادیه مانند قرآن کریم با ارزش است و در آن در مورد موضوعات دینی، اخلاقی و رفتاری و... و مطالب مفیدی نوشته شده است، به همین خاطر بعضی از دانشمندان به کتاب صحیفه ی سجّادیه لقب "خواهر قرآن" را داده اند .

در کتاب صحیفه ی سجّادیه ۵۴ دعا از امام سجّاد (ع) آمده است. هر کدام از این دعاها در مورد موضوع خاصی است. برای نمونه دعای ۲۰ امام سجّاد (ع) در مورد اخلاق و رفتار پسندیده است . امام سجّاد (ع) در دعای ۲۴ در حق پدر و مادر دعا کرده اند. هم چنین امام سجّاد (ع) در دعای ۳۳ برای طلب خیر از خداوند دعا کرده اند. دعای ۴۶ صحیفه ی سجّادیه، دعای امام سجّاد (ع) در روز عید فطر می باشد و دعای ۵۴ صحیفه ی سجّادیه دعای امام سجّاد (ع) برای از بین رفتن غم و اندوه است .

در ادامه، برداشت هایی از این دعاها را می خوانیم.

دعا در مورد اخلاق و رفتار پسندیده :

امام سجّاد (ع) در دعای ، ۲۰ در مورد اخلاق و رفتار پسندیده دعا کرده اند که در این جا برداشتی از این دعا را می خوانیم :

خدایا، بر حضرت محمّد (ص) و آل او درود بفرست و

نیتم را برای انجام هرکاری به بهترین نیّت ها تبدیل کن و کمک کن تا بهترین کارها را

انجام دهم؛

بارخدایا؛ گره از کارم باز کن و مرا محتاج دیگران نکن و روزی مرا زیاد کن و نگذار به مال

دیگران چشم داشته باشم؛

کمکم کن تا مغرورنشوم و تو را بندگی کنم و رفتار های پسندیده را به من عنایت فرما؛

خدایا عنایتی کن تا شیطان در قلبم آرزوی های پوچ، بدگمانی ، حسادت و... را نیاورد و به

جای آن در دلم تو را به بزرگی یاد کنم و به قدرت تو فکر کنم و کمک کن تا شیطان ،

فحش، بدگویی، گفتن ناسزا، غیبت ، دشنام و... را بر زبانه جاری نکند و به جای این حرف

ها حمد تو را بگویم؛

و با تمام وجودم تو را ستایش کنم و شکر گزار نعمت تو باشم و به شمارش نعمت های

تو مشغول شوم ؛

خدایا، بر حضرت محمد (ص) و آل او درود بفرست و من را از اسراف دور کن تا روزی ام

هدر نرود و به دارایی ام برکت بده و آن را زیاد کن ؛

و مرا هدایت کن تا از مالی که دارم در راه خیر انفاق کنم.

امام سجّاد (ع) فرمودند :

اگر کسی انجام کار خیری را از تو درخواست کرد، برایش انجام بده.

خداوند در سوره ی اعراف، آیه ی ۲۰۰ می فرماید:

" وَ اِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ "

" و اگر شیطان تو را وسوسه کرد ، به خدا پناه ببر که خداوند شنوای داناست. "

دعا در حق پدر و مادر :

دین اسلام به ما سفارش کرده است که با پدر و مادر خود مهربان باشیم، به آنها احترام بگذاریم، هیچ وقت آن‌ها را ناراحت نکنیم و به آن‌ها نیکی کنیم .

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: " وَ وَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا "

" به انسان سفارش کردیم به پدر و مادر خود نیکی کند. " (سوره ی عنکبوت، آیه ی ۸)

امام سجّاد (ع) هم در دعای ۲۴ ، در حق پدر و مادر دعا کرده اند که در این جا بخشی از این دعا را می‌خوانیم :

خدایا بر حضرت محمد (ص) که بنده و فرستاده ی توست و اهل بیت او درود بفرست

و بهترین درود ها و رحمت و سالم تو بر آن ها باد

الهی از نزد خودت به پدر و مادرم بزرگواری و درود عطا کن ای مهربان ترین مهربان ها !
خداوندا، بر حضرت محمد (ص) و آلش درود بفرست و وظیفه ای که نسبت به پدر و مادرم دارم را به من یاد بده و این که چگونه به آن ها خدمت کنم را به من بیاموز و به من توفیق انجام این کار را بده.

خدایا، چنان کن که با پدر و مادرم مانند یک مادر مهربان به آن ها نیکی کنم و از

اطاعت آنان و خوبی کردن به آن ها لذت ببرم؛

خداوندا، صدایم را در حضور پدر و مادرم مالیم کن تا با آن ها آرام و دلنشین سخن

بگویم و به نرمی با آنان رفتار کنم؛

وقلبم را نسبت به هردو (پدر و مادر) مهربان کن و مرا نسبت به آن ها خوش رفتار و

دلسوز قرار بده؛

خداوندا، هردو را به خاطر این که برای تربیت من تالش کردند پاداش خوب بده؛

ای خدا، کمکم کن تا آن ها را در پایان نماز و در هر لحظه از شب و روز فراموش نکنم .

خداوندا بر محمد(ص) و آلش درود بفرست و من را به خاطر دعایی که در حق پدر و

مادرم کردم بیامرز

و پدر و مادرم را به خاطر نیکی و مهربانی که به من کرده اند، بیامرز و مقام بالایی به آن

ها عطا فرما و بهشت را نصیبشان گردان.

مردی نزد امام جعفر صادق (ع) آمد و گفت: پدر من پیر شده است و نمی تواند راه برود، من او را در آغوش می گیرم و به این طرف و آن طرف می برم. امام (ع) فرمود: تا می توانی این کار را انجام بده، این کار، تو را به بهشت خواهد برد.

پیامبر (ص) فرموده است: " بهشت زیر پای مادران است."

دعا در طلب خیر از خداوند :

امام سجّاد (ع) در دعای ۳۳ صحیفه ی سجّادیه برای طلب خیر از خداوند مهربان دعای زیبایی فرمودند که در این قسمت برداشت هایی از این دعا را با هم می خوانیم :

خداوندا از تو به سبب آگاهی که به همه چیز داری طلب خیر می کنم، پس بر محمّد (ص)

و آتش درود فرست و در حق ما به خیر حکم فرما .

خدایا ما را هدایت کن تا هر چه خیر است را بشناسیم .

و به آن چه که برای ما مقدر کرده ای خشنود باشیم .

و تسلیم فرمان تو باشیم .

خدایا یاری مان کن تا آن چه که تو نمی پسندی را انتخاب نکنیم .

و هر چه که مورد پسند تو است را انتخاب کرده و به آن عمل کنیم.

خدایا عاقبت و پایان کار ما را ختم به خیر فرما که تو بخشنده ی نعمت های بزرگ و

قادر به انجام هر کاری هستی.

پیامبر (ص) فرمودند :

" از خوشبختی انسان این است که از خداوند طلب خیر کند و تقدیر الهی خوشنود باشد و از بدبختی انسان این است که از خداوند طلب خیر نکند و از قضا ی الهی ناراضی باشد".

دعای امام سجّاد (ع) پس از نماز عید فطرو روز جمعه :

بعد از آخرین روز ماه مبارک رمضان، عید فطر فرا می رسد. ما مسلمانان روز عید فطر را جشن گرفته و نماز عید فطر را به جا می آوریم. از اعمال دیگر روز عید فطر، علاوه بر نماز ، دادن زکات فطریه به نیازمندان و خواندن دعا است. دعای ۴۸ صحیفه سجّادیه نیز در مورد دعا در روز عید فطر و جمعه است .

امام سجّاد (ع) در روز عید فطر و جمعه ، پس از خواندن نماز رو به قبله می ایستاد و می فرمود :

ای خدایی که کسانی را که دست نیاز به سوی تو دراز می کنند را کوچک نمی شماری ؛

ای خدایی که کسانی که به درگاهت می آیند را ناامید نمی کنی؛

ای خدایی که عبادت کم بندگان را قبول می کنی و به خاطر انجام اعمال کمشان به

آن ها پاداش زیادی می دهی؛

ای خدایی که هر کس که به تو نزدیک شود ، تو هم به او نزدیک می شوی؛

ای خدایی که هر کس که به تو پشت کند را به سوی خودت دعوت می کنی؛

هر کس که به تو امید داشته باشد ، از لطف تو محروم نمی شود؛

و هر کس که به سوی تو بیاید، نا امید نمی شود؛

و کسانی که استغفار می کنند را می بخشی.

پس اکنون من به درگاه تو آمده ام و از تو می خواهم که به من نیکی عطا کنی

خدایا بر حضرت محمد (ص) و آل او درود بفرست

و راز و نیازم را بپذیر و دعایم را برآورده ساز ؛

و مرا ناامید نکن و از رحمت خودت محروم نکن و خواسته هایم را برآورده ساز و دست

رد به سینه ام نزن؛

زیرا تو قادر به انجام هر کاری هستی . لا حول و لا قوه الا بالله العلی العظیم .

هم چنین امام سجّاد (ع) این دعا را در روزهای جمعه هم می خواندند .

پیامبر (ص) در روز های عید فطر و قربان از منزل بیرون می آمدند و با صدای بلند ذکر " لا اله الا الله

والله اکبر " قرائت می کردند و می فرمودند:

" عید فطر و قربان را با این ذکرها و تکبیر زینت دهید "

"عصر"

وَالْعَصْرِ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ

وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ *

به عصر قسم خورد خدا

تو این سوره بچه ها

می کنه آدم زیان

اگه نباشه ایمان

کار های خوب که باشه

خدا هم راضی میشه

توکل کن بر خدا

صبور باشید تو کارها

همیشه و هر کجا باشید به یاد خدا

دعای امام سجّاد (ع) برای از بین رفتن غم و اندوه :

امام سجّاد (ع) در دعای ۵۴ برای از بین رفتن غم و اندوه دعا کرده اند که برداشتی از آن دعا را می خوانیم:

ای برطرف کننده ی غم و اندوه ، ای کسی که در دنیا و آخرت بخشنده و مهربان هستی ، بر محمد (ص) و آلش درود فرست و اندوه من را برطرف ساز و غم را از دلم بردار .
ای یگانه، ای بی نیاز، ای کسی که فرزندی نداری و فرزند کسی نیستی و کسی مانند و شبیه تو نیست ، مرا حفظ کن و پاک گردان و گرفتاری من را برطرف کن .
یا ذالجلال و الاکرام ، از تو می خواهم که مرا به انجام کاری هدایت کنی که هرکس آن کار را انجام دهد، محبوب تو می شود و در نزد تو پاداش خوبی می گیرد .
خداوندا بر محمد (ص) و آل محمد (ص) درود فرست و مرا از دنیا بی نیاز کن و مرا به آن چه که نزد توست علاقمند گردان و توکل بر خداوند را روزی من قرار بده .
خداوندا! از تو عاقبت بخیری می خواهم و از سرنوشت بد به تو پناه می برم .
و سپس آیه الکرسی و سوره های فلق و ناس و توحید را بخوانید و بعد بگویید :
خداوندا در همه ی احوالم به تو توکل کردم و به تو امید دارم ، پس به رحمتت برایم آن چیزی را مقدر کن که عاقبتش بهتر است

و از فتنه های گمراه کننده نجاتم بده.

ای مهربان ترین مهربان ها،

و درود و برکات خدا بر حضرت محمد مصطفی (ص) و خاندان پاکش

که تو خوشنود باشی و ما رستگار

خدایا چنان کن سرانجام کار

خداوند در سوره آل عمران، آیه ی ۱۵۹ می فرماید :

" ... فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ "

" ... بر خدا توکل کن که خداوند توکل کنندگان را دوست دارد."

حضرت امام علی (ع) فرمودند:

" هر کس بر خدا توکل کند، سختی ها برایش آسان می شود و آرامش پیدا می کند."

دعا برای دفع بلاهای بزرگ :

امام سجّاد (ع) در دعای هفتم صحیفه سجّادیه در مورد دفع بلاهای بزرگ دعای زیبایی

کرده اند که در این جا برداشتی از این دعا را می خوانیم :

ای آنکه مشکلات با تو آسان می شود و در همه ی سختی ها پناه ما هستی و همه

ی کارها به اراده ی تو انجام می گیرد .

پروردگارا ، بر من گرفتاری و بلایی وارد شده که مرا درمانده کرده است .

پس تو به قدرت و توانایی ات این بلا را از من دور کن .

و آنچه را که بر من سخت و دشوار شده آسان کن و درهای بسته را به روی من بگشا و

غم و اندوه را از من بگیر.

خداوند در سوره ی رعد ، آیه ۲۸ می فرماید :

" يَا مَنْ تُحَلُّ بِهٖ عُقَدُ الْمَكَارِهٖ ... "

" ای آن که گره گرفتاری های سخت فقط به وسیله او بازگردد. "

" شکر خدا "

شکر می کنم خدا

هرکجا فقط تو را

مهربان تر از همه

ای امید قلب ما

ای که آفریده ای

ابر و باد و آسمان

آفریده تو است

این جهان و آن جهان

می روم به راه راست

راه نور و روشنی

دور و گم نمی شوم

چون همیشه با منی

منابع :

- ۱- صحیفه‌ی کامله سجّادیه، ترجمه‌ی حسین انصاریان.
- ۲- صحیفه‌ی سجّادیه، ترجمه‌ی استاد الهی قمشه ای .
- ۳- برگ‌ی از صحیفه‌ی سجّادیه، مربوط به مسابقات صحیفه‌ی سجّادیه ، ویژه‌ی دانش‌آموزان دوره اول و دوم متوسطه.